

Oponentský posudek na diplomovou práci Anny Rebcové *Můj vesmír, tvůj vesmír, náš vesmír: Sebereflexe ve výtvarné výchově.*

Reflexivní kompetence je již od devadesátých let v centru zájmu inovativních přístupů k učitelství, oblast výtvarné výchovy nevyjímaje. Základní principy schopnosti reflektovat vlastní jednání se nezměnily od dob antických: ostatně latinské *reflectō* a jeho základní význam, v parafrázi slov Hannah Arendtové „zastavuji se a k sobě se obracím“, dostatečně jasně naznačuje, oč tady jde a jaký je étos takového konání, stane-li se životním principem v době, kdy praxe reflexe již zcela absentuje.

Anna Rebcová uchopuje a rozvíjí principy reflexe pokročilým způsobem, opírajíc se o metodologii kvalitativního pedagogického výzkumu kříženého se specifikou artografických metod (Irwin), které jí slouží jako médium či metafora zrcadlení a jako „hůl – berla“ ohledávání vztahu k druhému, jak ukazuje v legendárním dialogu s divokým kojotem neméně legendární mistr uměleckého konceptu. Ostatně ke konceptu jako základu přemýšlení a tvůrčí práce na tématu se autorka hlásí zcela programově, jak dokazuje v poučeném úvodu práce o inspiračních zdrojích a inspirujících osobnostech akčního umění (Šedá) a dokumentárního filmu (Klusák, Třeštíková, Grierson, Flaherty a další).

Vlastní autorský projekt a autorské portfolio je základem i zdrojem otevírání prostoru myšlení, který se rizomaticky rozrůstá do nekončících linií, záhybů a překryvů **umění výtvarného a umění didaktického**. Autorka práce přesvědčivě dokazuje, že ve výtvarné pedagogice tato pole splývají a v tomto překrytí lze právě najít ty neinspirativnější momenty pro nelineární učení a nelineární, personalizované postupy pedagogiky dneška. V tomto ohledu bych navrhovala, aby inspirativní zdroje, které autorka uvádí (Bloom, Kolb, Korthisagen), byly **do budoucna** doplněny a korigovány pilnou četbou současné konstruktivistické pedagogiky a jejích zdrojů (např. Wallon, Lacan, Freinet, Kučera, Štech), filosofie, kulturologie a teorií vizuality, například autorek Butler, Bresler, Braidotti, Pollock, nebo již klasického díla „rizomatiků“ Deleuzeho s Guattarim či českých filosofů vizuálního myšlení (např. Petříček). Z textu diplomové práce totiž vyvstávají jasné kontury otázek identity, autorství, sociálního statusu, mediální i personální komunikace, etiky, humanity a vzdělávání, problémy institucionálních hranic a problémy možnosti/nemožnosti autentické výpovědi. Ty se zvláště projevují ve vlastním audiovizuálním artefaktu *Vesmíru Anny Rebcové*.

Navrhuji, aby tyto otázky, které jsou obsahově nejednoznačné a v současné době „v pohybu“, a to jak v diskursu výtvarného umění a filmu, tak především v diskursu vzdělávání, byly námětem k rozhovoru při obhajobě; jejich pořadí a druh komentáře k nim ponechávám zcela na volbě diplomantky.

Autenticita, či intenzita, postaru „pravdivost“ a „uvěřitelnost“ autorské výpovědi v multimédiu, pojatá autorkou jako syntéza „sprádání významů, mnohočetný dialog“ a reakce na výpovědi řady participantů je vskutku nejproblematičtější momentem inspiračního pozadí pro didaktické transformace. Po shlédnutí a porovnání tří autorských videí (autorka sama, žáci 2. třídy a žáci 5. třídy) se mi jeví výpovědi „druháků“ jako nejméně zatížené nároky dostát neviditelnému nátlaku na určitý typ sebe-prezentace, šířenému masivně strojovými algoritmy formátů a komunikačních kanálů, které autorka používá. Tím naznačuji, že **autenticita výpovědi ve vztahu k médiu výpovědi a instituci** (škola, Galerie, You-tube,

blog, on-line prostor) a obecné podléhání několika druhům klíše „dobra, štěstí, spokojenosti“, nebo naopak „protestu a rebelství“ **by mohla být dalším tématem oponentního řízení.**

Dostávám se k tématu **portfolia** (včetně jeho bohaté taxonomie, historie, popisu funkcí, možností využití a aktuální situace ve vybraných místech školního terénu, včetně adekvátnosti použitých metod zkoumání). Téma je zpracováno s erudicí, inspirativně a zároveň dostatečně přehledně, takže bez nadsázky konstatuji, že bude informačním zdrojem pro další studentky a studenty učitelství VV (a nejen VV) a zdrojem pro probíhající kurikulární změny v programech KVV. Oceňuji vystižení současného, již dlouhou dobu zjevného trendu sbližování oblasti umělecké a didaktické tvorby ve výtvarné pedagogice a v některých formách současného výtvarného umění (kolaborativní, sociálně a společensko-kriticky zaměřené projekty, vzdávání se vágních pojmů „výtvarnosti a uměleckosti“, proměny profesních identit, atd.) Zde nelze než zcela souhlasit s autorkou, když píše, že „pokládám za klíčový didaktický rozbor portfolia, které může být přímým odrazem učitelské identity, osobnosti a filozofie, se kterou přistupujeme ke své profesi. Při tvorbě vlastního portfolia jsem portfolio pojímala jako opěrný most v hledání kompromisů a východisek ve vztahu k učitelské praxi, a to nejen ve výuce výtvarné výchovy, na kterou je primárně orientovaná.“

Práce je doplněna řadou příloh (primární dokumenty výzkumu – transkripty rozhovorů, prototyp online dotazníku, autorské a didaktické multimediální artefakty, odborný slovník, výkladové pasáže k metodologickému pozadí výzkumu a odkazy na umístění multimediálních částí práce).

Souhrnem řečeno, diplomová práce Anny Rebcové reprezentuje komplexní, významově bohatý konvolut textů s hypertextovými kvalitami, přesto srozumitelně navidovaný, strukturovaný a přehledný, s jasnými výkladovými liniemi, které se v důležitých bodech kříží a vzájemně se významově posilují. Výzkumné metody jsou dobře a invenčně použity (hybridní model), metodologické pozadí je dobře vydefinováno vzhledem k cílům práce a kladeným výzkumným otázkám. Autorka používá odborný slovník funkčně a na vysoké úrovni. Po formální stránce je práce téměř bezchybná – má přesný poznámkový aparát a dodržuje bibliografickou normu (až na jednu nad normu dlouhou citaci), jazyková stránka v normě (na několika málo místech je použit tvar kolokviálního charakteru) a dobrá stylistika napomáhá příjemnému, hladkému průběhu čtení.

Práci považuji za nadstandardní. Otázky k obhajobě jsem vyznačila tučně již v průběhu oponentního textu a ponechávám na autorce, jak a kdy se k nim bude vztahovat v průběhu obhajoby. **V textu jsem navíc skryla odkaz na jednoho významného konceptuálního umělce. Poznala byste, o koho jde? Závěrem kladu tuto souhrnnou otázku: Zformulujte témata, která byste chtěla dále rozvíjet.**

Práci doporučuji k obhajobě.

V Praze, 16. 5. 2018
Fulková, Ph.D.

doc. PhDr. Marie

